

Oczekiwana długość życia w zdrowiu w Polsce

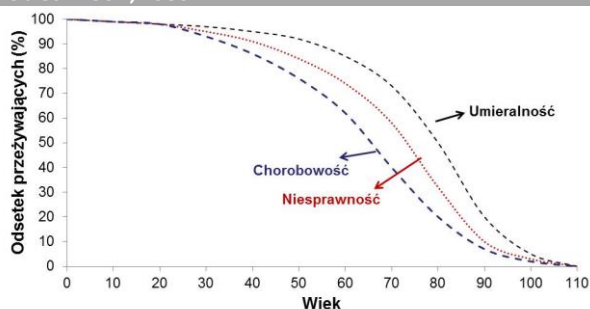
Co to jest oczekiwana długość życia w zdrowiu?

Koncepcja oczekiwanej długości życia w zdrowiu została opracowana początkowo w celu oceny, czy dłuższy czas trwania życia związany jest z wydłużeniem się czasu życia w dobrym zdrowiu (scenariusz kompresji chorobowości - „*morbidity compression*”), czy też w złym zdrowiu (scenariusz rozszerzania się chorobowości - „*morbidity expansion*”). Tak więc koncepcja długości życia w zdrowiu dzieli oczekiwaną długość życia na okresy przeżyte w różnych stanach zdrowia zmieniającego się od dobrego do złego. W tym sensie do ilościowej oceny długości trwania życia dodana zostaje również jego ocena jakościowa.

Jak mierzy się efekt wydłużania się trwania życia?

Ogólny model zmian zdrowia (WHO, 1984) przedstawia różnice pomiędzy okresami życia przeżytych w różnych stanach: bez chorób przewlekłych, bez ograniczonej sprawności i cały przeżyty okres. Ta koncepcja prowadzi w naturalny sposób do oczekiwanej długości życia (pole pod „krzywą umieralności” – „*mortality*”), oczekiwanej długości życia bez ograniczonej sprawności (pole pod krzywą „niepełnosprawności” – „*disability*”) oraz oczekiwanej długości życia wolnego od chorób przewlekłych (pole pod krzywą „chorobowości” – „*morbidity*”).

Ogólny model zmian zdrowia (WHO, 1984): obserwowana krzywa umieralności oraz hipotetyczne krzywe przeżycia bez chorób przewlekłych i bez ograniczonej sprawności dla kobiet w USA, 1980 r.

Liczba różnych możliwości szacowania długości życia w zdrowiu odpowiada liczbie koncepcji samego zdrowia. Najczęstszymi miarami długości życia w zdrowiu są te oparte na samoocenie stanu zdrowia, czynnościach związanych z codziennym życiem oraz występowaniu chorób przewlekłych.

Jak porównywać oczekiwaną długość życia w zdrowiu?

Miary długości życia w zdrowiu są niezależne od wielkości oraz struktury wieku populacji i dlatego pozwalają one na bezpośrednie porównanie różnych podpopulacji, na przykład wyznaczonych przez płeć, kategorie społeczno - zawodowe jak również na porównanie różnych krajów europejskich (Robine et al., 2003). Długość trwania życia w zdrowiu najczęściej oblicza się przy pomocy metody Sullivana (Sullivan, 1971), jednakże dla wiarygodności porównań wyników również użyte do obliczeń miary zdrowia powinny być w pełni porównywalne.

Biorąc pod uwagę ten problem Unia Europejska zdecydowała o włączeniu do swojej puli wskaźników zdrowotnych (*European Community Health Indicators - ECHI*) kilku wskaźników długości życia w zdrowiu dostarczających informacji dotyczących niepełnosprawności (to znaczy ograniczenia codziennych czynności), chorób przewlekłych i samooceny stanu zdrowia. W związku z tym Minimalny Europejski Moduł Zdrowia (*Minimum European Health Modul - MEHM*), składający się z trzech ogólnych pytań odnoszących się do tych zagadnień, został wprowadzony do Statystyki Dochodów i Warunków Życia (*Statistics on Income and Living Conditions - SILC*), w celu poprawienia porównywalności wskaźnika długości życia w zdrowiu*. Ponadto, oczekiwana długość trwania życia bez długotrwałego ograniczenia codziennych czynności, bazująca na pytaniu dotyczącym ograniczonej sprawności, została wybrana w 2004 roku jako jeden ze wskaźników strukturalnych, pod nazwą **Lata Przeżyte w Zdrowiu** (*Healthy Life Years - HLY*), branych pod uwagę przy ocenie strategicznych celów Unii Europejskiej (Strategia Lizbońska).

Więcej szczegółów dotyczących MEHM, badań europejskich i sposobów obliczania i interpretacji lat życia w zdrowiu można znaleźć na stronie www.eurohex.eu.

Co zawiera prezentowany raport?

Raport został przygotowany przez Europejski System Informacyjny o Oczekiwanej Długości Życia i Długości Życia w Zdrowiu (*European Health and Life Expectancy Information System EHLEIS*) jako jeden z serii raportów krajowych. W każdym raporcie prezentowane są:

- Oczekiwana dalsza długość życia ogółem oraz Lata Życia w Zdrowiu (*HLY*) osób w wieku 65 lat dla danego kraju oraz dla ogółu 28 krajów Unii Europejskiej (UE28), obliczane przy użyciu odpowiedzi na pytania z badania SILC, dotyczące długotrwałej niepełnosprawności związanej ze zdrowiem, znane jako GALI (*Global Activity Limitation Indicator*) z lat 2005 do 2013. Sformułowanie pytania zostało zmodyfikowane w 2008 roku;
- Częstość występowania osób z ograniczoną sprawnością w danym kraju oraz w Unii Europejskiej oceniana na podstawie GALI wg płci i grup wieku;
- Oczekiwane długości życia w zdrowiu oparte na dwóch dodatkowych aspektach zdrowia (przewlekła chorobowość i samoocena stanu zdrowia) dla danego kraju, w na podstawie danych z SILC 2013;
- Oczekiwana dalsza długość życia ogółem oraz HLY osób w wieku 65 lat w krajach Unii Europejskiej w latach 2008 i 2013 wg płci.

Piśmiennictwo

Jagger C., Gillies C., Moscone F., Cambos E., Van Oyen H., Nusselder W., Robine J.-M., EHLEIS Team. Inequalities in healthy life years in the 25 countries of the European Union in 2005: a cross-national meta-regression analysis. *The Lancet*. 2008;372(9656) 2124-2131
Robine J.-M., Jagger C., Mathers C.D., Crimmins E.M., Suzman R.M., Eds. *Determining health expectancies*. Chichester UK: Wiley, 2003.
Sullivan D.F. *A single index of mortality and morbidity*. HSMHA Health Reports 1971;86:347-354.
World Health Organization. *The uses of epidemiology in the study of the elderly: Report of a WHO Scientific Group on the Epidemiology of Aging*. Geneva: WHO, 1984 (Technical Report Series 706).

* Przed zmianą w 2008 r., tłumaczenia modułu zastosowane w niektórych krajach nie były optymalne (zob. Eurostat-EU Task Force on Health Expectancies common statement about the SILC data quality). Ta zmiana jest w trakcie oceny.

Oczekiwana dalsza długość życia (LE) i długość życia w zdrowiu (HLY) osób w wieku 65 lat w Polsce i Unii Europejskiej (UE28) w oparciu o dane SILC (2005-2013)

Najważniejsze fakty:

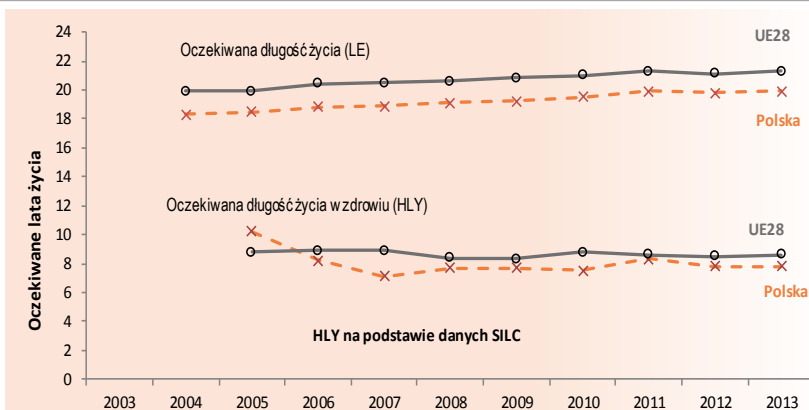
W okresie 2004-2013 oczekiwana dalsza długość życia (LE) w wieku 65 lat w Polsce wzrosła o 1,6 lat dla kobiet i 1,3 lat dla mężczyzn. W roku 2013 pozostawała poniżej średnie dla krajów UE28 (21,3 lat dla kobiet i 17,9 dla mężczyzn) o 1,4 lat dla kobiet i 2,4 lat dla mężczyzn.

Dane dotyczące HLY, zapoczątkowane w 2005 roku jako część danych SILC pokazują, że w Polsce w 2013 roku kobiety i mężczyźni w wieku 65 mogli oczekiwać, że odpowiednio 39% i 46% dalszych lat życia będzie wolne od *opartego na samoocenie długotrwałego ograniczenia aktywności fizycznej*.

W 2013 roku wartości HLY dla kobiet i mężczyzn w Polsce były odpowiednio o 0,8 oraz 1,3 lat poniżej średniej dla UE28 (wynoszącej 8,6 lat dla kobiet i 8,5 lat mężczyzn). W Polsce wartości HLY nie wykazują większych zmian od 2007 roku, wzrosły pomiędzy 2010 i 2011 oraz nieznacznie obniżyły się w 2012 i 2013 r.

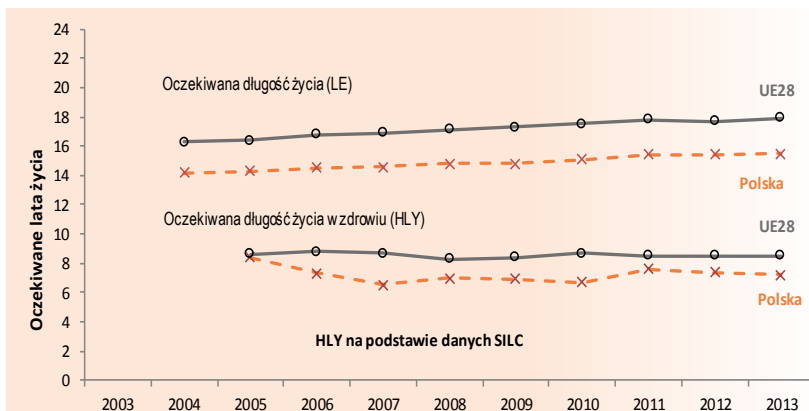
Należy mieć na uwadze, że sformułowanie pytania GALI w Polsce różni się trochę w latach 2005, 2006-2008 oraz 2009-2010.

Kobiety

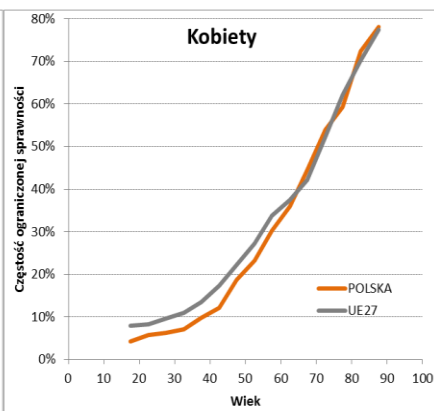
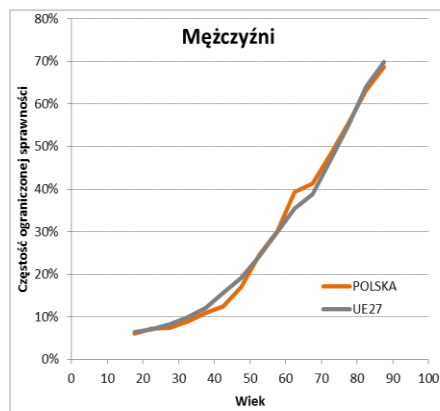
Polska	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
LE	-	18,3	18,5	18,8	18,9	19,1	19,2	19,5	19,9	19,8	19,9
HLY	-	-	10,2	8,2	7,1	7,7	7,7	7,5	8,3	7,8	7,8
% HLY/LE	-	-	55%	44%	38%	40%	40%	38%	42%	39%	39%

Mężczyźni

Polska	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
LE	-	14,2	14,3	14,5	14,6	14,8	14,8	15,1	15,4	15,4	15,5
HLY	-	-	8,4	7,3	6,5	7,0	6,9	6,7	7,6	7,4	7,2
% HLY/LE	-	-	59%	50%	45%	47%	47%	44%	49%	48%	46%

Częstość występowania osób z ograniczoną sprawnością w Polsce oraz w Unii Europejskiej (UE27) na podstawie pytania GALI wg płci i grup wieku (SILC, 2011-2013)

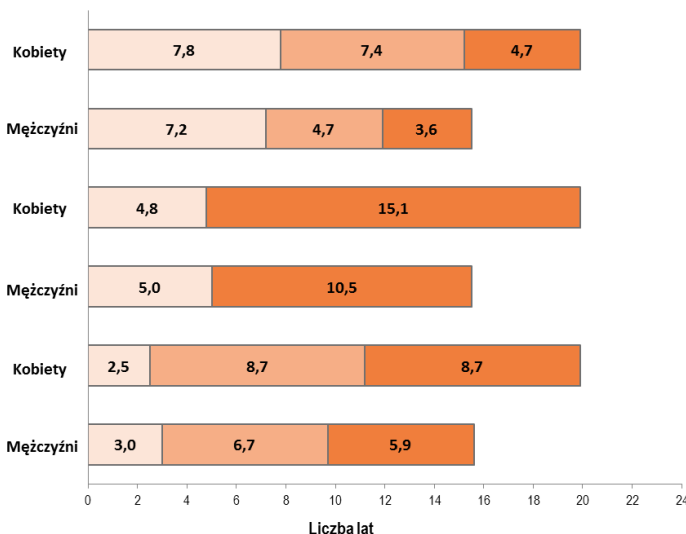
Stwierdzenie ograniczenia zdolności wykonywania zwykłych czynności wyraźnie wzrasta z wiekiem mieszkańców Unii Europejskiej a kobiety zgłaszają ten problem trochę częściej niż mężczyźni. W porównaniu ze średnią krzywą wzrostu występowania tych ograniczeń wraz z wiekiem obserwowaną dla ogółu krajów UE w trzyletnim okresie 2011-2013 sytuacja w Polsce wygląda bardzo podobnie dla obu grup płci.

Przedstawione wyniki powinny być interpretowane z ostrożnością ze względu na bardzo zróżnicowane liczebności prób; na przykład w 2013 r. wahały się one od 5429 w Danii do 38039 we Włoszech. Próba dla Polski w 2013 r. obejmowała 15985 kobiet i 14177 mężczyzn w wieku 16 lat i więcej.

Oczekiwana dalsza długość życia i długość życia w zdrowiu osób w wieku 65 lat w Polsce, oparta na ograniczonej aktywności z powodów zdrowotnych (HLY), występowaniu przewlekłej chorobowości oraz samoocenie stanu zdrowia wg płci (dane zdrowotne z SILC 2013)

Oczekiwana dalsza długość życia w wieku 65 lat i oczekiwane lata życia

- Bez ograniczonej aktywności
- Z niezbyt poważnie ograniczoną aktywnością
- Z poważnie ograniczoną aktywnością

Oczekiwana dalsza długość życia w wieku 65 lat i oczekiwane lata życia

- Bez przewlekłej chorobowości
- Z przewlekłą chorobowością

Oczekiwana dalsza długość życia w wieku 65 lat i oczekiwane lata życia

- Z bardzo dobrą lub dobrą samooceną zdrowia
- W takim sobie zdrowiu
- W złym lub bardzo złym zdrowiu

Najważniejsze fakty:

W 2013 roku oczekiwana dalsza długość życia (LE) w wieku 65 lat w Polsce wynosiła 19,9 lat dla kobiet oraz 15,5 lat dla mężczyzn.

Na podstawie danych SILC 2013, oczekiwana długość życia kobiet w wieku lat 65 bez ograniczenia aktywności z powodów zdrowotnych (odpowiadająca HLY) wynosiła 7,8 lat (39% pozostałych lat życia), z niezbyt poważnym ograniczeniem aktywności 7,4 lat (37%) oraz z poważnym ograniczeniem aktywności 4,7 lat (24%).*

Dla mężczyzn w tym samym wieku oczekiwana dalsza długość życia bez ograniczenia aktywności wynosiła 7,2 lat (46% pozostałych lat życia), z niezbyt poważnym ograniczeniem aktywności 4,7 lat (30%) oraz z poważnym ograniczeniem aktywności 3,6 lat (23%).*

Chociaż ogólna liczba dalszych lat życia oraz lat przeżytych bez ograniczenia aktywności była większa dla kobiet niż mężczyzn, to kobiety spędzają większą niż mężczyźni część życia w złym zdrowiu z większą szansą, że będą miały poważne problemy zdrowotne.

Przedstawione wyniki powinny być interpretowane z ostrożnością ze względu na nie uwzględnienie w badaniu osób mieszkających w gospodarstwach zbiorowych takich jak domy pomocy społecznej, zakłady opiekuńczo-lecznicze itp.

* Te wartości mogą się nie sumować do oczekiwanej dalszej długości życia w wyniku zaokrągleń

Publikacje i raporty dotyczące długości życia w zdrowiu w Polsce

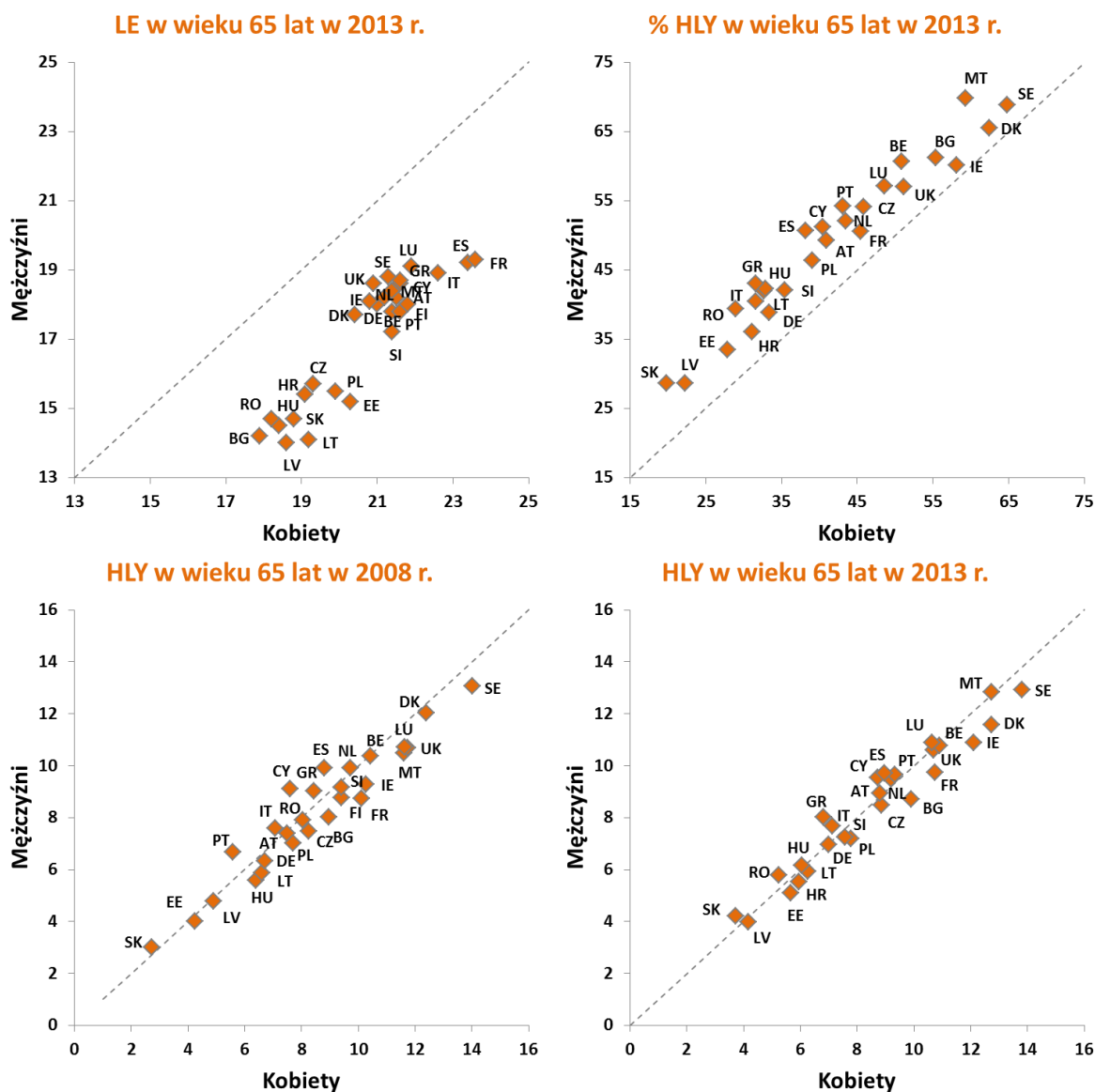
- Wojtyniak B., Stokwiszewski J., Gorynski P., Poznanska A. *Długość życia i umieralność ludności Polski (Life expectancy and mortality of the Polish population)*. In: Wojtyniak B., Gorynski P., Moskalewicz B., editors. *Sytuacja Zdrowotna Ludności Polski i jej Uwarunkowania (Health situation of the Polish Population and its Determinants)*. Warszawa: Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego-Państwowy Zakład Higieny; 2012.
- Wojtyniak B., Stokwiszewski J., *Regional and social differences in health status of the adult Polish population*. In: *Social inequalities in health in Poland*. WHO Regional Office for Europe, 2012.
- Ucieklak-Jeż P.: *Analiza stanu oczekiwanej długości życia bez niepełnosprawności w Polsce (Analysis of the State of Disability-Free Life Expectancy in Poland)*. PRACE NAUKOWE Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, 2011, z. V, 13-35.
- Wysocki M.J., Gromulska L., Car J., Goryński P., Sakowska I.: *HLY (Healthy Life Years) i inne syntetyczne mierniki sytuacji zdrowotnej ludności. W: Epidemiologia w zdrowiu publicznym. (HLY (Healthy Life Years) and other synthetic measures of population health status. In: Epidemiology in public health)*. Editors. J. Bzdęga, A. Gębska-Kuczerowska, Warsaw: Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2010, 46-63.
- Gromulska L., Wysocki M. J., Goryński P.: *Lata przeżyte w zdrowiu (Healthy life years, HLY) – zalecany przez Unię Europejską syntetyczny wskaźnik sytuacji zdrowotnej ludności (Healthy life years, (HLY) – a synthetic indicator of Population health situation)*. Przegł Epidemiol 2008, 62, 811-820.
- Wróblewska W.: *Summary measures of population health status*. Studia Demograficzne 2008, 153-154 (1-2), 3-53.
- Wojtyniak B., Stokwiszewski J., Gorynski P., Poznanska A. *Długość życia i umieralność ludności Polski (Life expectancy and mortality of the Polish population)*. In: Wojtyniak B., Gorynski P., editors. *Sytuacja Zdrowotna Ludności Polski (Health situation of the Polish Population)*. Warszawa: Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego-Państwowy Zakład Higieny; 2008. p. 31-86.
- Szalkiewicz E. *Starzenie się społeczeństwa – wyzwanie dla Polski [Ageing – challenge for Poland]*; 2006. Report No.: MEDI 2/2006.
- Krajowy Program „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2006-2008” [National Report on Strategy for Social Protection and Social Inclusion 2006-2008]. Warsaw: Ministry of Labour and Social Policy; 2006.
- Topór-Mądry R., Gilis-Januszewska A., Lusawa K. *Szacowanie potrzeb zdrowotnych (Estimation of health care needs)*. Warsaw: Zdrowie i Zarządzanie, no 2/2003; 2003.

Oczekiwana dalsza długość życia (LE) i długość życia w zdrowiu (HLY) osób w wieku 65 lat w krajach członkowskich Unii Europejskiej (UE) w 2008 i 2013 r.: korelacja między płciami

W 2013 r. LE osób w wieku 65 lat różniło się między krajami UE aż o 9,7 lat – od 13,9 lat dla mężczyzn na Łotwie do 23,6 lat dla kobiet we Francji. We wszystkich krajach UE, LE dla kobiet jest większe niż dla mężczyzn – przeciętnie o 3,4 lat.

Odsetek LE bez ograniczonej sprawności (odpowiadający HLY) różni się między krajami od 19,8% do 68,9%. Nawet wyłączając bardzo odbiegające wartości wciąż występuje znaczne zróżnicowanie między krajami.

Mężczyźni i kobiety żyją przeciętnie podobnie długo bez ograniczonej sprawności. Do siedmiu krajów gdzie już w 2008 r. HLY dla mężczyzn było trochę większe niż dla kobiet w 2013 r. dołączyło jeszcze pięć krajów gdzie sytuacja była taka sama.

BRIDGE-Health (Bridging Information and Data Generation for Evidence-based Health Policy and Research)

The **European Health and Life Expectancy Information System (EHLEIS)** is part of **BRIDGE-Health** which aims to prepare the transition towards a sustainable and integrated EU health information system within the third EU Health Programme, 2014-2020 (www.bridge-health.eu).

